

Ei jätetä lapsia yksin -vetoomus

Lasten hyvinvointi, kasvatus, ja oppimisesta huolehtiminen on aikuisten vastuulla. Jokaisella lapsen kohtaavalla aikuisella on rooli tässä työssä - erityisesti niillä, jotka työssään kohtaavat heitä arjessa. Hyvinvointia edistävä työ edellyttää, että ammattilaisilla on selkeä vastuu mutta myös riittävästi aikaa, osaamista ja resursseja toteuttaa sitä.

Vaikka perustuslaki ja lapsen oikeuksien sopimus velvoittavat koko julkista valtaa, vastuu jää liian usein sosiaalihuollon harteille. Ennaltaehkäisevän työn vahvistaminen edellyttää sektorirajat ylittävää yhteistyötä, riittävää resursointia ja yhteistä ymmärrystä lapsen edusta. Tarvitaan laajaa yhteiskunnallista keskustelua, koulutusta, elinvoimaiset kolmannen sektorin toiminnot sekä kunnianhimoinen lainsäädännön kokonaisuudistus, jossa lapsiin ja perheisiin liittyvät lait sovitetaan yhteen lapsen näkökulmasta.

Jokaisella lapsella on oikeus hyvinvointiin – riippumatta perheen tilanteesta

Lähi- ja digipalvelut sekä muu matalan kynnyksen tuki ovat keskeisiä hyvinvointia vahvistavassa ennaltaehkäisevässä työssä. Ne tavoittavat perheet ajoissa ja ehkäisevät ongelmien kasaantumista. Lapsiperheille suunnattujen peruspalvelujen tulee olla maksuttomia ja helposti saavutettavissa. Tämä on tehokas tapa turvata lasten yhdenvertaiset mahdollisuudet hyvinvointiin, kasvuun ja oppimiseen sekä ehkäistä raskaampien palvelujen tarvetta.

Turvallinen kasvuympäristö edellyttää, että vanhemmilla on voimavaroja kohdata lapsi arjessa. Työttömyys, taloudellinen epävarmuus ja uupumus heikentävät tätä perustaa – ja niiden seuraukset näkyvät suoraan lasten ja perheiden hyvinvoinnissa. SOS-Lapsikylän ehkäisevän työn toiminnoissa esille tulleissa lasten kertomuksissa korostuvat henkinen väkivalta, turvattomuuden tunne ja huoli vanhempien jaksamisesta tai toimeentulosta. Moni vanhempi taas kokee uupuvansa arjessa ilman riittävää tukea, eikä näe keinoja selvittää eteenpäin. Kun perhe elää jatkuvan paineen alla, lapset jäävät helposti yksin vaikeiden tunteiden ja tilanteiden kanssa. ”Kaikki on itsestä kiinni” -puhe sivuuttaa perheiden erilaiset lähtökohdat ja vahvistaa eriarvoisuutta. Lasten hyvinvoinnin on oltava koko yhteiskunnan yhteinen tehtävä. Tämä tarkoittaa sitä, että jokaisen sektorin tulee toimia lapsen edun näkökulmasta.

Lisäksi harrastuksilla on tärkeä rooli lapsen hyvinvoinnissa ja sosiaalisissa suhteissa, mutta yhä useammalle ne ovat liian kalliita. Nykyinen järjestelmä ei takaa tasavertaista osallistumista, ja se kaventaa erityisesti vähävaraisten perheiden lasten mahdollisuuksia. Jokaisella lapsella on oikeus osallistua ja kokea osallisuutta – hyvinvointi rakentuu, kun myös kodin ulkopuolinen vapaa-aika ja harrastukset ovat kaikkien lasten ulottuvilla riippumatta perheen taloudellisesta asemasta.

Resurssointi ja ohjaus hyvinvointia edistävissä toiminnoissa on ensisijaisen tärkeää

Palveluiden ja ennaltaehkäisevän työn leikkaukset uhkaavat hyvinvointiyhteiskunnan perustaa eli lasten hyvinvointia. Lapsen hyvinvointi rakentuu arjessa, jossa perhe saa oikea-aikaista tukea ja

kohtaa turvallisia, välittäviä aikuisia. Ilman riittäviä resursseja ongelmia ei tunnisteta ajoissa eikä niihin voida puuttua – seuraukset ovat raskaita niin inhimillisesti kuin taloudellisesti.

Hyvinvointiyhteiskunta ei kestä tilannetta, jossa tuki vähenee sieltä, missä sillä on suurin vaikutus. Kuntien ja hyvinvointialueiden on vaikea kantaa vastuuta lasten ja perheiden hyvinvoinnista ilman vahvaa valtion ohjausta ja rahoitusta. Samaan aikaan esimerkiksi lapsivaikutusten arviointi jää usein puutteelliseksi resurssien ja osaamisen vähäisyyden vuoksi – juuri silloin, kun sillä olisi suurin tarve.

Järjestöt tekevät tärkeää työtä lasten ja nuorten hyväksi, mutta niitä ei voi käyttää paikkaamaan julkisten palvelujen puutteita. Yhteistyön on perustuttava kumppanuuteen ja osaamisen jakamiseen. Kun sekä julkisen sektorin että järjestöjen resursseja samaan aikaan heikennetään, vaikutukset ovat laajoja. Järjestöjen tarjoamat toiminnot ovat tärkeä osa kokonaisyhteiskunnan kehitystä. Lasten hyvinvointi on investointi tulevaisuuteen – siksi ennaltaehkäisyä on vahvistettava, ei ajettava alas.

Lisäksi yleinen ilmapiiri vaikuttaa lapsiin ja perheisiin. Leikkaukset ja epävarmuus murentavat lasten ja nuorten uskoa tulevaisuuteen ja lisäävät näköalattomuutta. Kielteinen suhtautuminen lapsiin ja perheisiin vahingoittaa yhteiskuntaa. Positiivinen puhe ja kaikkien osallisuus ovat avain kestävään tulevaisuuteen, jossa lapset eivät jää yksin.

SOS-Lapsikylä ja allekirjoittaneet vaativat, että:

- Lapsiin ja perheisiin liittyvät lait on avattava ja tarkasteltava kokonaisuutena siten, että lapsen etu asetetaan etusijalle.
- Ennaltaehkäisevän ja varhaisen tuen palvelujen alasajo on pysäytettävä ja niiden rahoitus turvattava.
- Lapsivaikutusten arvioinnit on tehtävä systemaattisesti kaikessa päätöksenteossa. Arviointeihin on lisättävä resursseja ja osaamista, ja harkittava sanktioita niiden laiminlyönnistä.
- Harrastamisen tuki on laajennettava huomioimaan harrastuskustannusten nousu ja perheiden erilaiset tilanteet.
- Vanhempien työllistymisen tuki on nostettava laadullisesti ja määrällisesti uudelle tasolle.
- Lasten oikeudet, osallisuus ja kestävä tulevaisuus on nostettava päätöksenteon keskeisiksi painopisteiksi.
- Lasten, nuorten ja perheiden peruspalvelujen tulee olla maksuttomia ja helposti saavutettavia.
- Tarvitaan laajaa yhteiskunnallista keskustelua, eri ammattialojen koulutusta ja keskinäistä vuoropuhelua tilanteen korjaamiseksi.

Ei jätetä lapsia yksin –vetoomus luovutetaan sosiaaliministerille Lapsen oikeuksien viikolla marraskuussa 2025

Vetoomuksen lähteet:

Apuu- ja VanhemmuudenApuu -chattien raportit 2024

VanhemmuudenPuntari -kysely

Lapsiuhritutkimus <https://blogi.thl.fi/lapset-kokevat-suomessa-enemman-henkista-vakivaltaa-kuin-ruotsissa/>

THL:n kouluterveyskysely

https://sampo.thl.fi/pivot/prod/fi/ktk2/nuoret/fact_ktk2_nuoret?row=952513L&row=measure-987094&column=alue-886778.&column=vuosi-952479.&column=ka-987089&column=taustatekija-888288&column=sp-888243&fo=1#

Vapaa-aikatutkimus 2022 https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2023/05/FINAL_vapaa-aikatutkimus-2022-web.pdf